

LÄHIHOITAJAN
EETTISET OHJEET

SUPER

Toimittanut Soili Nevala, Johanna Pérez ja Mervi Lehtinen

Helsinki 2/2019

Copyright © SuPer ry

Puh. 09 2727 910 | sähköposti kera@superliitto.fi | www.superliitto.fi

E S I P U H E

.....

Sosiaali-, terveys- ja kasvatustyö luo perustan yhteiskunnan toimivuudelle. Lähihoitajat tekevät työtään lähellä asiakkaita ja potilaita, jotka ovat riippuvaisia toisen ihmisen avusta. Lähihoitajan tekemä työ tuntuu ihmisten jokapäiväisessä elämässä.

Maailma ympärillämme muuttuu yhä monimutkaisemmaksi ja vaikeammin haltuun otettavaksi. Moni tarvitsee tukea saadakseen tarvitsemansa palvelut ja selviytyäkseen arjesta.

Lähihoitajan ammatissa tarvitaan vahvaa ammattietiikkaa, hyviä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja, tutkitun tiedon hyödyntämistä sekä käytännön taitoja. Jokainen opiskelija ja ammattiin valmistunut lähihoitaja vastaa työssään ammattietiikan toteutumisesta ja yhteisen hyvän edistämisestä.

Työpaikoilla on omat yhteisesti sovitut ohjeet ja säännöt. Niiden lisäksi hoiva- ja hoitotyön ammattilaisten työtä ohjaavat koulutuksen tuoma vakaa arvoperusta ja alan yhteiset eettiset periaatteet.

Ammattieettiset ohjeet on tarkoitettu tukemaan alan opiskelijoita ja työntekijöitä erityisesti tilanteissa, joissa he tekevät asiakkaan elämään, hyvinvointiin ja oikeuksiin vaikuttavia valintoja ja päätöksiä. Eettiset ja moraaliset valinnat ovat läsnä joka hetki: jokainen teko tai tekemättä jättäminen on eettinen valinta.

Silja Paavola
puheenjohtaja

SOSIAALI-, TERVEYS- JA KASVATUSALA

.....

Lähihoitajan työ on potilaan ja asiakkaan fyysisiin, psyykkisiin, sosiaalisiin sekä henkisiin ja hengellisiin tarpeisiin perustuvaa tukemista, ohjausta, hoitoa, huolenpitoa, kasvatusta sekä terveyden ja kuntoutumisen edistämistä.

Lähihoitajilta vaaditaan hyviä ihmissuhde- ja vuorovaikutustaitoja, rehellisyyttä sekä kykyä toimia erilaisten ihmisten kanssa. Alan ammattilainen toimii rakentavasti ja arvostaa omaa ja toisten työtä. Ammatissa toimiminen edellyttää oman ammattitaidon jatkuvaa ylläpitämistä ja uudistamista. Lähihoitaja sitoutuu yhteisiin alan tavoitteisiin ja arvoihin sekä hyväksytyihin työn tekemisen tapoihin.

Sosiaali-, terveys- ja kasvatustyön taustalla ovat yhteisesti hyväksytyt arvot. Alan säädökset ja ammattieettiset periaatteet ohjaavat ammattilaisten toimintaa. Ammattieettisen osaamisen avulla varmistetaan ihmisten oikeuksien toteutuminen ja hyvinvointi mahdollisimman tasapuolisesti asiakkaiden ja asiakasryhmien välillä. Tavoitteena on hyvän elämän ja oikeudenmukaisuuden edistäminen yhteiskunnassa.

Työntekijän eettisyys ilmenee kaikessa toiminnassa. Ajattelun tasolla eettinen harkinta on ammatilliseen toimintaan liittyvien valintojen, valittujen keinojen kohteiden ja keinojen käytön seurausten tutkimista ja käsittelyä. Puheessa korostuu toisten ihmisten kunnioitus ja oikeudenmukaisuus. Toiminnan tasolla eettisyys konkretisoituu tekoina ja näkyy luottamuksellisen suhteen rakentumisena asiakkaan ja ammattilaisen välille.

Lähihoitajan työtä säätelevät monet lait ja säädökset, joita tulee noudattaa. Lähihoitajan tulee kunnioittaa yksilöiden ja perheiden yksilöllisyyttä sekä ryhmien ja yhteisöjen etnistä

ja kulttuurista moninaisuutta. Lähihoitaja kunnioittaa asiakkaan ja potilaan itsemääräämisoikeutta ja tuottaa aina hyvää palvelua. Työntekijän velvollisuus on kohdella kaikkia potilaita ja asiakkaita tasa-arvoisesti riippumatta heidän iästään, kulttuuristaan, sukupuolestaan, siviilisäädystään, kyvyistään, yhteiskunnallisesta tai taloudellisesta asemastaan, poliittisista mielipiteistään, ihonväristään tai muista fyysisistä ominaisuuksistaan, sukupuolisesta suuntautumisestaan, uskonnostaan tai vakaumuksestaan.

Sosiaali-, terveys- ja kasvatustyö perustuu luottamukseen, sillä potilaat ja asiakkaat paljastavat yksityisyyttään, perhettään, omaisiaan ja läheisiään sekä työtään koskevia henkilökohtaisia asioita. Luottamuksellisuus korostuu asiakassuhteissa, mutta se ulottuu myös työyhteisöön ja työnantajan liikesalaisuuksina pidettäviin tietoihin. Työntekijöitä sitovat lain edellyttämä **salassapitovelvollisuus ja tietosuojat**. Salassapitosäännökset koskevat myös sosiaalista mediaa. On tärkeää tietää, mitä asiakkaisiin ja työhön liittyvää voi jakaa ja mitkä ovat hyväksytyt sosiaalisen median käyttötavat työaikana. Työnantaja voi kieltää sosiaalisen median käytön työajalla. Työntekijällä on työnantajaa kohtaan **lojaliteetti- eli uskollisuusvelvoite**. Tämä velvoite pitää sisällään julkisesta arvostelusta pitäytymisen ja salassapitovelvoitteen.

Lakisääteinen ilmoitusvelvollisuus puolestaan edellyttää salassapitosäännösten estämättä ammattihenkilön tekemään tarvittaessa lastensuojeluilmoitus tai ilmoitus sosiaalihuollon tarpeessa olevasta ja iäkkään palvelun tarpeesta.

Lähihoitajan työtä ohjaavat myös suomalaisen **työelämän pelisäännöt**. Työntekijät edustavat eri kulttuuritaustoja, mutta työtä ohjaavat säännöt ovat kaikille samat. Lähihoitajan työ on luonteeltaan itsenäistä, moniammatillista ja edellyttää verkostoissa työskentelyä. Työpaikoilla ohjataan opiskelijoita ja arvioidaan heidän ammatillista osaamistaan. Työpaikkojen ja oppilaitosten työntekijöiltä sekä opiskelijoilta edellytetään sitoutumista yhteisiin ammattieettisiin periaatteisiin.

LÄHIHOITAJAN AMMATTI

Lähihoitajan työ on kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin tukemista, terveyden edistämistä, sairauksien hoitamista, kuntoutumisen tukemista, toivon ylläpitämistä, huolenpitoa ja hoivaa. Lähihoitaja tekee työtä työryhmän jäsenenä ja itsenäisesti vastaten omasta työstään. Työtä tehdään yhdessä asiakkaan ja potilaan ja hänen läheistensä kanssa ja tarvittaessa heidän puolestaan. Lähihoitaja mahdollistaa asiakkaan mielipiteiden ilmaisun ja vaikutusmahdollisuudet omiin asioihinsa. Lähihoitaja tukee asiakkaan voimaantumisen tunnetta ja mahdollistaa toimijuuden.

Ihmisen kohtaamisessa eettinen toiminta perustuu asiakaslähtöisyyteen. Kunnioittava kohtaaminen vaatii lähihoitajalta hienotunteisuutta ja kykyä kuunnella. Lähihoitaja tekee työssään päätöksiä, jotka vaikuttavat asiakkaiden elämään, terveyteen ja hyvinvointiin. Päätökset koskevat osin pieniä ja huomaamattomia valintoja potilaiden ja asiakkaiden puolesta tai heidän kanssaan, mutta niillä voi olla suuri merkitys yksilön elämässä. Työntekijä ei saa loukata potilaan ja asiakkaan yksityisyyttä ja hänen on turvattava itsemääräämisoikeuden toteutuminen.

Lähihoitajan työ edellyttää jatkuvaa halua ja valmiutta tunnistaa, pohtia ja ratkaista työhön liittyviä eettisiä kysymyksiä. Työssä tulee eteen haastavia tilanteita, joihin ei löydy yksiselitteisiä vastauksia. Eettistä kuormaa syntyy, kun lähihoitaja kokee ristiriidan hyvän hoidon ja arjen realiteettien paineessa. Ristiriitatilanteissa korostuu ammatillinen toiminta ja eettisten kysymysten pohdinta työyhteisössä. Työntekijällä on oikeus tukeen ja työsuojeluun.

Lähihoitajan oman toiminnan on oltava kaikilta osin eettisesti kestävä. Lähihoitajalla on ammattieettinen velvollisuus huolehtia hoidettaviensa henkilöiden terveyden suojelemisesta. Esimerkiksi tartuntatautilaki edellyttää rokotussuojaa kaikilta henkilöiltä, jotka työskentelevät niissä asiakas- ja potilastiloissa ja potilaiden kuljetuksissa, joissa hoidetaan riskiryhmiin kuuluvia asiakkaita tai potilaita ja joissa on mahdollisuus tartunnalle tai sen leviämislle.

LÄHIHOITAJAN EETTISET PERIAATTEET

Eettinen toiminta on henkilökohtaisen ja sosiaalisen prosessin tulos. Eettisesti toimivaksi yksilöksi kasvaminen tapahtuu siinä kulttuuriympäristössä ja sen työyhteisön osana, jossa lähihoitaja toimii. Se edellyttää myös tietoisuutta omasta arvoperustasta sekä sen suhteesta ammatin edellyttämiin arvoihin.

IHMISARVON KUNNIOITTAMINEN

Lähihoitajan työ perustuu ihmisarvon ja elämän kunnioittamiseen. Jokaisella ihmisellä tulee olla elämäntilanteesta riippumatta mahdollisuus kasvuun ja kehitykseen sekä oikeus hyvään ja arvokkaaseen elämään. Lähihoitaja hoitaa työssään hyvin ja arvokkaasti jokaista ihmistä, puhutellen ja kohdellen häntä ainutkertaisena yksilönä. Hän kunnioittaa ja suojaa ihmisen yksityisyyttä ja omaisuutta huomioiden kunkin henkilökohtaiset elämänarvot ja elämäntyyli. Lähihoitaja puhuttelee potilasta ja asiakasta hänen toivomuksensa mukaisesti.

ITSEMÄÄRÄÄMISOIKEUS

Lähihoitaja kunnioittaa ihmisen itsemääräämisoikeutta ja edistää ihmisen oikeutta itsenäiseen, hyvään elämään ja itseään ja hoitoaan koskevaan päätöksentekoon. Lähihoitaja edistää potilaan ja asiakkaan osallisuuden tunnetta ja huolehtii omalta osaltaan siitä, että asiakasta ja potilasta hoidetaan yhteisymmärryksessä hänen kanssaan. Osallisuudessa on kyse kokonaisuudesta, johon liittyy todellisuuden kaikkien eri puolten näkeminen ja tunnustaminen. Lähtökohtana on, että myös niiden asiakkaiden ja potilaiden tahtoa on kunnioitettava, jotka eivät kykene päättämään hoidostaan. Heidän tahtonsa tulee selvittää mahdollisuuksien mukaan. Hoitotahtoa on kunnioitettava. Lähihoitaja noudattaa itsemääräämisoikeutta koskevia säädöksiä ja lakeja, ja rajoitustoimenpiteissä hän toimii aina asiakkaan edun mukaisesti.

OIKEUDENMUKAISUUS

Lähihoitaja hoitaa yhteiskunnan hänelle antamaa tehtävää ja on tietoinen asiakkaiden ja potilaiden oikeuksista ja niihin liittyvistä keskeisistä säädöksistä. Hän edistää asiakkaiden ja potilaiden sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja hyvinvointia. Hän puolustaa heidän osallisuuttaan niin pitkälle kuin se käytettävissä olevien voimavarojen mukaan on mahdollista.

TASA-ARVO

Lähihoitaja edistää omalta osaltaan tasa-arvon toteutumista työssään ja työyhteisössä. Hän kohtelee kaikkia asiakkaita ja potilaita sekä omaisia ja työtovereita tasa-arvoisesti heidän asemastaan, elämäntilanteestaan, sukupuolestaan, iästään, uskonnostaan, kulttuuristaan, rodustaan, vakaumuksestaan tai mielipiteestään riippumatta.

VASTUULLISUUS

Lähihoitaja vastaa omasta työstään ensisijaisesti asiakkaalle, potilaalle ja työnantajalle sekä huolehtii oman ammattitaitonsa ylläpitämisestä. Hän kantaa eettisen vastuun työhönsä liittyvistä päätöksistä ja on rehellinen. Lähihoitaja hoitaa potilaita ja asiakkaita hoito- ja palvelusuunnitelmien mukaisesti. Hän vastaa omalta osaltaan asiakkaiden ja potilaiden sekä työympäristön turvallisuudesta. Lähihoitaja toimii omavalvontasuunnitelman mukaisesti. Hän noudattaa salassapitovelvollisuutta ja ilmoitusvelvollisuutta sekä sitoutuu työpaikan sosiaalisen median pelisääntöihin.

YHTEISÖLLISYYS

Lähihoitaja tekee rakentavaa yhteistyötä muiden ammattilaisten kanssa asiakkaiden ja potilaiden hyväksi. Hän tuo esille näkemyksensä työn ja työyhteisön kehittämiseksi ja ottaa puheeksi myös vaikeita asioita. Hän pyrkii omalla toiminnallaan edistämään työntekijöiden yhteenkuuluvuutta. Lähihoitaja huolehtii omasta työhyvinvoinnistaan ja edistää omalta osaltaan työyhteisönsä hyvinvointia. Lähihoitaja osallistuu aktiivisesti oman alansa ja ammattinsa kehittämiseen työyhteisössä ja yhteiskunnassa. Hän viestii työstään ja ammatistaan arvostavasti eri yhteyksissä.

TOIVO

Toivo on ihmisen elämän peruselementti, onnistuneen mukautumisen edellytys ja hyvinvointia edistävä elämän perusvoimavara. Toivolla on keskeinen merkitys hoitotyössä. Se on tärkeä niin potilaalle ja asiakkaalle kuin hänen läheisilleen, hoitajille ja koko hoitavalle organisaatiolle. Lähihoitajan keskeisenä tehtävänä on ylläpitää ja vahvistaa asiakkaan ja hänen läheistensä toivoa. Jotta asiakkaiden ja omaisten toivon ylläpitäminen ja vahvistaminen olisi mahdollista, tarvitaan myös hoitajan toivon ylläpitämistä ja vahvistamista. Toivon vahvistaminen on osa terveyden edistämistä. Se edellyttää luottamusta asiakassuhteessa ja syntyy vuorovaikutuksessa.

LÄHIHOITAJAN LUPAUS

Lupaani lähihoitajana tehdä työtäni asiakkaan ihmisarvoa kunnioittaen ja hyvää elämää edistäen.

Lupaani tukea ihmisen kasvua ja kehitystä, toimintakykyä ja omatoimisuutta sekä edistää terveyttä ja hoitaa sairaita.

Lupaani pitää huolta apua tarvitsevista, ehkäistä syrjäytymistä, lievittää inhimillistä kärsimystä elämän alusta kuolemaan saakka.

Lupaani noudattaa ammattieettisiä periaatteita ja salassapitovelvollisuutta, kehittää ammattitaitoani sekä edistää omaa ja työyhteisöni työhyvinvointia.

Sitoudun työyhteisöni sekä sosiaali- ja terveysalan ja kasvatustieteen kehittämiseen.

LÄHTEET

Ajantasainen lainsäädäntö: www.finlex.fi

Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet 2017. Talentia ry.

Lähihoitajan eettiset ohjeet (2009). SuPer ry.

Teknologia ja etiikka sosiaali- ja terveysalan hoidossa ja hoivassa (2010)
ETENE-julkaisuja 30. Sosiaali- ja terveysministeriö.

Terveydenhuollon yhteinen arvopohja, yhteiset tavoitteet ja periaatteet (2001).
ETENE-julkaisuja 1. Sosiaali- ja terveysministeriö.

Vanhuus ja hoidon etiikka (2008). Valtakunnallisen terveydenhuollon eettisen neuvottelukunnan raportti. ETENE-julkaisuja 20. Sosiaali- ja terveysministeriö.

Vuori-Kemilä, Lindroos, Nevala & Virtanen (2008). Ihmisen hyvä.
Etiikka lähihoitotyössä. WSOY.

SUOMEN LÄHI- JA PERUSHOITAJALIITTO SUPER

Ratamestarinkatu 12, 00520 Helsinki

puh. 09 2727 910

www.superliitto.fi

superliitto

SUPER